

GEORGII BAGLIVI,
PHILOSOPHI ET MEDICI,
DISSERTATIO
VARII ARGUMENTI,

Potissimum vero de Progressione Roma-
ni terræ motus ab anno MDCCIII ad
annum MDCCV.

*De Systemate & usu motus Solidorum
in corpore animato.*

De vegetatione lapidum , & analogismo cir-
culationis maris ad circulationem
sanguinis.

AD

PETRUM HOTTON,
Medicum Doctissimum.

LUGDUNI BATAVORUM.
Apud THEODORUM HAAK
M. DCC. X.

GEORGETOWN

PHILADELPHIA

DISSENT

THE

POSITION

IN

THE

OF

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

PETRO HOTTONO

*Medico Illustri in Academia
Leidensi,*

GEORGIUS BAGLIVUS

Medicus in Academia Romana.

SCRIPSISTI ad me sæpe *Hottone*,
ut si quid mihi superesset otii
à quotidianis curandorum æ-
grorum studiique medici oc-
cupationibus; illud in descri-
benda eorum, quæ ab anno
MDCCIII ad annum MDCCV occasione Romani,
vicinarumque Urbium terræmotus circa re-
rum naturalium effectus contigerunt, histo-
ria libenter impendam. Ad quod obeundum
muneris licet angustiae temporis, & mole-
stæ praxeos cura me removeant; tamen ut
tibi morem geram, cui ob summam erga
me fidem ac benevolentiam summopere de-
beo, facile profecto aggredi rem, & bre-
viter de singulis te monere his diebus de-
crevi. At quoniam per id temporis, quo
hisce in regionibus perdurarunt terræmotus
ad præsentem usque diem, multa mihi ex-

periri contigit, ac meditari circa Solidorum corporis animati vim, potestatem, & usum juxta Systema nostrum, de Solidis; & multa quoque circa curiosum de vegetatione lapidum argumentum; non inutile putavi eadem huic adjungere dissertationi, majorisque claritatis gratiâ eandem tres in partes dividere. In quarum prima ea, quæ ad progressionem Romani terræ motus à Kalendis Martiis anni MDCCIII. ad Kal. Martias anni MDCCV. pertinent dilucide enarrabimus. Secunda vero complectetur plurima de Solidis animati corporis eorumque effectibus, ac usu ad bene vivendum, morbosque curandos; five ad illustrandæ medicinæ theoricen ac practicen. Ultima demum aget de iis, quæ ad vegetationem lapidum spectant variosque submarinorum & subterraneorum effectus, maxime vero de analogismo circulationis maris ad circulationem motusque sanguinis in microcosmo. Quæ si tibi arridere cognoverim, me profecto impensi laboris & adhibitæ in iisdem diligentia non pænitebit. Sit itaque,

CAPUT I.

De progressionē Romani terræmotus à Kalendis Martiis anni MDCCIII ad Kal. Martias anni MDCCV. cum Historia morborum, & Epidemiæ constitutionis, quæ his annis regnavit Romæ; & Historia quamplurium naturæ effectuum per id temporis ibidem observatorum.

Quæcunque scripta sunt à nobis de Romano vicinarumque urbium, terræmotu anno infelicissimo MDCCIII, ea continent tantummodo historiam duorum mensium Januarii, & Februarii: quæ vero dictis in locis ab eo tempore ad hanc diem contigerunt, *Hottone* suavissime, breviter enarrabimus. A magno terræmotu diei 14. Januarii & 2. Februarii anni MDCCIII Romæ alius vehemens, ac periculosus non est auditus, si excipias momentaneum aliquem tremorem, ac pene insensibilem usque ad diem 18. Aprilis ejusdem anni: quo die dum Pascha celebrabatur mane hora 13. circiter Italica terra tremuit, sed non ita vehementer ut ante bis fecerat, verum cum civium mærore, terroreque. Denique die 25. Maji hora quinta noctis id est 5. ab occasu solis dicto anno ultimus auditus est terræmotus, isque profecto vehemens, succutiens, & fere

accedens ad illum diei 2. Februarii MDCCIII. ut ipse, qui domi eram, & servus præ metu jam fugere cæperat, observavi. Ab hoc tempore usque ad præsentem Januarii mensem anni MDCCV. non est alius, saltem vehemens atque publicus, Romæ observatus terræmotus.

In vicinis vero Latii locis, nec non apud Sabinos, Marfos, Samnites, aliosque Regni Neapolitani conterminos Incolas, apud quos ingentia damna bini magni terræmotus produxerunt, non ita se res habet: nam plures ex illis adhuc etiam tremunt, imo vehementer, & cum civium, domorumque detrimento. Circa Interamnium, Spoletum, vicinasque iisdem urbes etiamnum terræmotus durant, ac fere continui sunt: & die 20. Maji MDCCIV. duo vehementes ibidem succutierunt terram cum non exiguo incolarum terrore: vehementissimus vero fuit Spoleti vicinisque locis die Festo S. Petri hora 23. anno MDCCIII. Imo plura etiam loca, quæ in historia nostra terræmotus numeravimus usque ad præsentem Februarii mensem MDCCV. adhuc tremunt, nec quieta terra est. Auditus quoque est aliquibus in locis terræmotus die 2. Julii MDCCIII. In portu Genuæ mare recessit à littore per horæ spatium, non exiguâ distantia; post quem recessum leviter tremuit Genua, &
Car-

Carmaniola in Pedemontanis. Die 13. Maji MDCCIII. hora 17. fuit iterum Genuæ terræmotus. Circa septimum Decembris diem MDCCIV. prope mediam noctem tremuit Bononia, & Florentia. Mense Januarii hujus anni MDCCV. die 20. hora quarta noctis sequentis ab occasu solis facta est conjunctio media Martis, & Saturni in grad. 29. min. 38. Arietis; qua nocte levis est auditus Romæ terræmotus à plurimis civibus, potissimum hora 9. ab occasu solis. Ab eo tempore usque ad præsentem diem 31. Januarii, quo scribo, nunciatum est, Neapolim bis fortiter tremuisse, fortiter etiam atque pluries spoletum, & loca vicina, Ariminum, atque alias urbes Italiæ. Venetiis Romam scriptum est hac hebdomada ultima Januarii urbem & castrum S. Mauræ Insulæ in Epiro, quam Latini dicunt Leucadiam seu Neritum fortiter tremuisse elapsis mensibus cum non levi damno & civium, & domorum. An aliæ vicinæ ibidem urbes tremuerint, ignotum adhuc est.

Hîc autem cum inciderit sermo de nuperrimo terræmotu Neapolitano, non inutile reputavimus historiolum subnectere maximi terræmotus Neapolitani anni MDCLXXXVIII. Anno MDCLXXXVII mense ni fallor Aprilis noctu leviter tremuit Neapolis ac sine damno urbis. Anno autem

MDCLXXXVIII. die Sabbati quinto Junii, Vigilia pentecostes, hora 21. Italicâ, quo ipse ibidem degebam, fortiter ac vehementissime tremuit cum magno domorum, & civium damno pulcherrima Urbium, amœnissimaque Neapolis. Collegium Jesuitarum vulgo *Giesu novo* maximam passum est ruinam, ejusdemque Ecclesiæ pulcherrimus, ac maximus fornix à Lanfranco egregie depictus totus omnino corruit & universa Ecclesia fere fuit fracta ac devastata: mortui in ea plures sunt. Cecidit pariter vetustissimus arcus Templi Castoris, & Pollucis, qui erat in atrio Templi SS. Apostolorum PP. Theatinorum; ubi cum forum sit rerum venalium plures à ruinis fuere oppressi. Ecclesiæ S. Dominici Majoris, & aliæ PP. Carmelitarum Discalceatorum, S. Gaudiosi Monialium, S. Martini Carthusianorum ad castrum S. Elmi, & aliæ innumerae ruinas ac rimas passæ sunt. Palatia ac domus infinitæ rimis, fissuris, ac ruinis vexatæ fuere; adeo ut paucos post dies tota urbs trabibus suffulta apparuit. Die sequenti denuo tremuit Neapolis hora 9. domusque debiliores ruinas passæ sunt. Ab eo die tremores terræ per intervalla sunt auditi ferme per duos menses; at sine urbis damno. In urbe Vico sexdecim milliariis Neapoli distante mons apertus est. Beneventum eodem die

5. Junii,

5. Junii, eademque hora 21. fere totum est dirutum. Cerretum, Matalona, oppida satis ampla domus Carafensium omnino diruta. Civitas Arriani, Morabèlla, aliaque quamplura circum Neapolim loca maxime læsa sunt, atque vastata. Vesevus ante tacitus ac silens flammæ vomere, mugire, & strepere post terræmotum cæpit; sicque lachrimabilis pulcherrimæ urbium casus vicinorumque locorum finem habuit memorabilem.

Et hæc est deplorabilis historia omnium terræmotuum, qui à mense Januarii anni MDCCIII ad Kal. Martias anni MDCCV his in regionibus sunt pervagati: nec adhuc ipsorum est finis, nam plura loca etiamnum tremunt, celebrique urbs Spoletum post 20. diem Januarii hujus anni tremuit fortissime. Quando autem omnium finis erit ultimus soli Deo, qui facit terram tremere voce sua, notum est ac perspectum. Reliquum est autem, quod ad rem Medicam pertinet, ut breviter narremus, quæ hoc terræmotuum tempore circa constitutiones aeris, morbos multigenos, variosque naturæ effectus apud nos contigerunt.

Tempus vernum anni MDCCIII fere totum fuit australe, & pluvium cum moderato frigore; æstas vero sicca, & in calore temperata. Fructus omnes telluris hoc anno

uberiores quam aliis ante annis fuerunt. Triticum, oleum, vinum summopere abundarunt: quod serio omnes animadvertimus: quasi interiore telluris parte à terræmotibus veluti cribrata, ignis ejus centralis, & nitrum congenitum veluti exaltata, ac cohobata ad fructuum fertilitatem maxime contribuerint.

Morbi qui toto anno MDCCIII fere statim post terræmotus regnarunt, fuere præ cæteris Ophthalmiæ, Scabies, Herpetes spurii, Febres mesentericæ, ac duplices tertianæ Romæ incolis familiares; & circa autumnum ingens numerus variolarum: plurimæ quoque Apoplexiæ, mortesque repentinæ, quæ nonnullis abhinc annis redditæ sunt familiares, & quasi quotidianæ. Quod vero animadversione dignum fuit, incipiente vere anni MDCCIII cæperunt quoque affectus pruriginosi, scabiosi, herpetici cum pustulis, crustis, & cutis fæditatibus; ophthalmiæ quoque, similesque affectiones salino-acres & calidæ tanta in copia, ut pauci numerarentur in urbe qui tali labe essent immunes. Ad placandam iram Dei in hisce terræmotuum calamitatibus omnes omnium ordinum, ætatum, & conditionum homines, etiam cum aliquali salutis discrimine, jejunium quadagesimale peregerunt; qua occasione imbibita singulorum massa sanguinis

guinis fale acri, muriatico, & fæculento ex salitis piscibus, oleribus, & fædo leguminum, boletotum, castaneorum, ficuum ficorum, similiumque melancholicorum usu elicitō nemini mirum si ad hujusmodi scabiosam epidemiam magnam dederit occasionem. Non negaverim tamen exhalationes veneficas acres ē tellure terræmotuum causa emanatas, fuisse præcipuas occasiones, ut incolarum Romæ sanguis acrimonia salina exacerbatus in fædam cutis pruriginem finierit. His accedit mæror, pavor, & horror in singulis civibus ob publicam calamitatem conceptus, necnon ob privatum cujuslibet tum vitæ, tum rei familiaris discrimen, vel discriminis metum: quæ singula quantum corrumpere atque turbare sanguinis massam valeant, testes sunt morbi innumeri qui in obsidione urbium, vel pestilentiae tempore ob simplicem metum, aut publicum horrorem magna in copia, & modis lædendi insolitis vagantur, & regnant.

Autumno ejusdem anni MDCCIII. cæperunt variolæ, & morbilli regnaruntque copiose: erant autem non valde graves, nec mali moris: confluebant tamen; & licet plurimis superveniret diarrhæa, bona erat nec periculosa, quod etiam aliàs observavi in variolis: unde in apparatu pravorum humorum cum variolis, si diarrhæa venit, non sem-

semper noxia est, ac molesta. Sed quando variolis supervenit spirandi difficultas, semper mala est: qua de causa nihil magis observo hisce in morbis, quam respirationem: bona enim respiratio semper bonum indicat: cum vero ipsa lædi incipit reddique difficilius, semper time: nam tunc variolarum materies oscillatione naturæ contraria ruit inclinaturque ad pulmones; in quibus facta metastasi, morbique sede firmata strangulat, suffocatque. Id autem observavi anno MDCCIV mense Augusti, quo novus portus ad ripam Tyberis vulgo *Ripette* ad Mausolæum Augusti, & ædem S. Hieronymi nationis Slavorum, & Dalmatarum magnifice exstructus est, & in nobilem à fundamentis molem exornatus à viarum Curatoribus, & Præfectis riparum Tyberis; vidi inquam in puero septem annorum ætatis, laborante variolis, cui ob earundem ad interiora raptum, ac regressum, sive repentinam exsiccationem lethalis pene spirandi difficultas supervenit, cum magno salutis discrimine. Ut materies denuo, ac citissime ad cutis ambitum revocaretur oscillatione morbo contrariâ; jussi statim ut totum fere corpus lanceola scarificetur & appositis cucurbitulis hinc inde sanguis educatur ad libras duas; quo educto involutus fuit puer linteis calidis, dispositusque ad dormiendum. Mane
tota

tota cutis obliterata est Oleo Amygd. dulc. mixto cum Spiritu Salis Armoniaci ad procurandam quam cito ab interioribus ad exteriora variolosæ materiei eruptionem, ac recursum, uti evenit feliciter; erumpentibus namque denuo variolis copiose & bene, imminuta statim est spirandi difficultas & puer optime convaluit. Multi acu aurea variolas pungunt, ut educatur pus, ne longiori mora nimium rodat cutim, & turpes post se, atque molestas foveas relinquat. Quod de variolis ad interiora recurrentibus, moxque per artem ad exteriora revocatis notavimus, intelligi quoque poterit de petechiis, aliisque papulis cutaneis in malignis febribus, eadem nempe methodo scarificationum, & unctionum curari.

Anno MDCCIII mense Novembris flare cæperunt austri cum pluvia & subsequens hyems non multum frigida fuit, sed æqualis quoad temperiem caloris & frigoris, inclinavit tamen fere semper ad austrum. Ver totum anni MDCCIV fuit pluvium quasi ad Kal. Julias, quamvis antecedens hyems & temperata esset & non multum imbribus madida. Æstas anni MDCCIV à Kal. Juliis ad nonas Octobres perpetuo sicca fuit & sine pluviis, verum non exurens nimium & ardens. A nonis Octobribus usque ad præsentem Februarii mensem quo scribimus ingentes,

gentes, continuæ, ac copiosæ ceciderunt pluvix flantibus semper austris, ipsaque hyems novi anni MDCCV. non multum rigida est, nec gelu exasperata: pluvix tamen adhuc durant, maxime post conjunctionem Saturni & Martis in Ariete 20. Januarii factam, ut supra notavimus: quando autem pluviarum finis erit, ignotum. Toto hoc anno MDCCIV usque ad præsentem Februarium durarunt in finitimis regionibus terræmotus, nec adhuc terra quieta est. Quod ad morbos attinet proxime elapsi anni, sporadice ipsi regnarunt, mortesque repentinæ quamplures Romæ incolas corripuerunt: regnarunt febres mesentericæ, mihi dictæ quam plurimæ huic climati maxime familiares; quibus mea methode obviam ivi feliciter adhibitis fomentationibus ventris nec non jusculis digerentibus, cichoreo scilicet sem. citri, radic. graminis, aliisque intybaceis simul coctis, purgantibus per intervalla materie jam digesta & cocta propinatis, tenui victu instituto, relegatisque malefanis testaceis, pulveraceis, & hujusmodi nugivendulis alkalicis calcinatis ac fixis, utpote nimium noxiis in simili febrium genere, ut in operibus nostris fuse animadverti: & quantum cuperem ut ignota hæc mesentericarum febrium provincia, & arcana methodus easdem curandi magis magisque

que excolatur, illustretur, perficiaturque, ne tali alkalium usu, & barbara & damnable Chinae Chinae propinatione, plures in Orcum, vel in incurabiles morbos praecipitenter. Sed veniet forsan clara dies, quae veritatem hanc posteris aperiet, nec me somnia, & fabulas hominibus venditasse manifestabit.

Memorabilis pariter fuit annus MDCCIII ob insigne, ac Caesareum Latinae Majestatis monumentum Romae primo detectum. Ejusdem enim anni mense Novembri magna cum litteratorum laetitia reperta est Columna Antonina omnibus ante seculis ignota in hortis Collegii PP. Presbyterorum vulgo *della Missione*: quod quidem Collegium, si-ve domus Patrum Missionis positum est ad latus dextrum magnae Curiae montis Cita-
torii, octo circiter abhinc annis ab Innocentio XII. P. M. extractae, ea potissimum parte, qua descendimus ad vicinum Monasterium Virginum Vestalium Campi Martii, & veteres domus Medicæorum. Hujusmodi igitur perantiqua, & nobilis columna unico atque integro marmore constat, coloris variegati & rubris maculis intermixti, quod marmoris genus, quo etiam obelisci conflantur, Syenitem Latini vocant, quod à Syene celebri Urbe Thebaidos veniat, teste Plinio lib. 36. c. 8. Ratione suae lon-

longitudinis, & crassitiei omnium Urbis columnarum est maxima, earum nempe quæ unico constant marmore, nam binæ cochli- des Trajani, & M. Aurelii Antonini, utpote ex variis marmorum fragmentis coagmen- tatae, hîc non numerantur. Alta itaque est nova hæc columna pedibus L sive palmis Ro- manis LXVI circiter. Imi scapi crassities con- stat pedibus VI, ambitus vero pedibus XX, & ultra. Nobili gaudet stylobate ex Pario mar- more unico, & integro egregie confecto, nam omni ex parte insculptus est eleganter, latitudo ejus undequaque est pedum XII, altitudo vero XI. In stylobatis priori facie occasum æstivum versus uncialibus literis ære olim obductis hæc apparet inscriptio

DIVO ANTONINO AVGVSTO
PIO, ANTONINVS AVGVSTVS
ET VERVS AVGVSTVS FILII.

In parte vero altera, quæ respicit Orien- tem, ejusdem Antonini Pii consecratio ana- glyphice designatur. Denique in aliis dua- bus lateralibus stylobatis partibus funebris equitum, ac peditum decursio exponitur. Sed ecce Tibi ipsius Columnæ iconem ex Clarissimi *Vignolii* libro mox memorando desumptam.

Usque ad anni MDCCIII creditum fuit
frustum

tra
ris
em
no-
pla
&
us,
cu-
rte
ata
ta.
u-
la-
no-
fa-
de-
ou-
qua
que
ol-
uit
in-
uli
be-
jus
per
m-
nti
co-
at,
&

58

longit
lumna
unico
des T
ex va
tatae,
nova
manis
stat pe
ultra.
more
nam o
latitu
altitu
occaf
ære o

DI
PI
ET

In pa
tem,
glyp
bus
equit
Sed
Clar
defu
U

frustum hujusmodi columnæ, quod extra ruinas eminebat, esse fragmentum veteris columnæ Citatorię, quam quidem falsitatem veritas facti nunc manifestat. Ubi est hodie extructa magna Curia Citatoria & ipsa Domus ac Collegium PP. Missionis & plures aliæ vicinæ domus, erat antiquitus, imo meo tempore altus collis sive monticulus factus ex aggerie terræ eodem, arte & incuria incolarum veterum comportata & sensim in collem prædictum congesta. Conplanari cœpit idem collis primo à Ludovisianis Principibus cum ingens hoc palatium exstruere cœperunt; mox ab Innocentio XII. cum idem in usum Curię fabricatum & commutatum fuit; nunc denique magna ex parte ad planitiem viæ publicæ redactus est monticulus occasione, qua Patres Missionis suum finiunt perficiuntque Collegium, Magna telluris copia dicti collis Citatorii tempore Innocentii XII. fuit delata in vineam quandam nimium profundam à læva parte statim extra portam Populi sive Flaminiam, ut vinea sic repleta Tyberis inundationibus posset resistere. Hujus autem columnæ in dicto terræ aggere per plura sæcula sepultæ, eminebant tantummodo in hortis PP. Missionis palmi viginti circiter, reliqua vero cum suo stylobate columna sub terræ ruinis incognita jacebat,

& oppressa. Jussu igitur summi Pontificis omnis circumcirca columnam terra ablata est atque universa detecta nunc nobilis columna. Posita est in eadem altitudine plani horizontalis veteris Campi Martii, qua positam videmus illustrem Columnam Cochlidem M. Aurelii Antonini in foro columnæ juxta viam Flaminiam. Sed quoniam præfens via publica prope novam hanc columnam est multo altior quam ante erat ob antecedentium ætatum ruinas, ideo fere tertia pars novæ columnæ suo cum stylobate infra planum horizontale præsentis viæ publicæ profunde posita apparet.

Ne tamen hoc illustre majestatis Romanæ trophæum omnibus ignotum sæculis, in ignotis squalidisque hortorum locis jaceret in posterum, jussu pariter optimi Pontificis nostri extractum est ab Architectis ligneum castellum, ut è sede sua evellatur columna & in vicinum magnæ Curiae forum transferatur. Quare die 15. Octobris MDCCIV hora 18 primum post tot sæcula sede sua evelli cæpit, sed parum, quoniam una ex superioribus trabibus castelli lignei rupta est. At rebus fractis & ante non bene dispositis in meliorem formam redactis die 18 ejusdem Octobris hora circiter 21 præsentibus ad tanti operis novitatem Maria Casimira Vidua Poloniæ Regina, plurimis S. R. E. Car-

Cardinalibus, Oratoribus Principum Cæsareo nempe, Hispano, Venetorum & insigni numero Principum, Magnatum, Præsulum, & ipso flore Romanæ nobilitatis utriusque sexus, magna cum pompa populi-que lætitia iterum sede sua extrahi, atque evelli cœpit: Sed cum binæ superiores castelli trabes magno cum fragore iterum rumperentur, & castelli moles ad anteriora inclinaret (ut ipse quoque, qui pene vicinus castello eram, animadverti,) ob magnum avulsæ jam ac per aera suspensæ columnæ pondus, ordinatum fuit Architectis, ut abstineant ab opere ne cum spectatorum damno ac discrimine columna cum ligneo castello rueret ac præcipitaret. Quare ad præsentem Februarii mensē MDCCV eodem adhuc loci nobile hoc marmor jacet, & speramus fore ut quamprimum plurimum illustrium Mathematicorum Urbis ad id vocatorum consilio, atque diligentia in amplio-rem, nobilioremque locum transferatur.

Hac detecta columna in cognitionem venimus columnam magnam Cochlidem non esse Antonini Pii sed Marci Aurelii Antonini ejusdem filii; in qua ejusdem Aurelii Antonini filii, non Antonini Pii patris bellum Germanicum exprimitur: quæ cum oculis pateant, nescio quo pacto omnes ad hanc usque diem Antiquarii decepti sint, creden-

tes columnam Cochlidem in via Flaminia Antonini Pii patris esse, non Aurelii Antonini filii, cum bellum contra Germanos Pius Pater non gesserit. Felicitati itaque nostrorum temporum tribuendum est tam gravem errorem, nova hac ac vera Antonini Pii patris columna detecta deletum jam esse atque extirpatum, quoniam inscriptio supradicta in stylobate posita satis aperte veritatem manifestat. Nova hæc Antonini Pii patris columna eodem vivente erecta fuit à Senatu in signum felicitatis sui Imperii, ac veluti in trophæum maximarum virtutum, quibus ornabatur clementissimus hic sapientissimusque Imperator. Sed quo anno imperii ejus facta hæc sint non clare constat. Eadem tamen nobis quamprimum manifestabit D. Vignolius noster amicissimus in peculiari libello & erudito de hujusmodi columna, qui jam sub prælo sudat: ubi apparet occasione nummi ærei secundæ magnitudinis cusi in honorem Antonini patris, columnam vivente ipso à Senatu eidem fuisse dedicatam: nam in parte anteriore nummi radiatum Antonini caput apparet cum hisce verbis circumscriptis. ANTONINUS. AUG. PIUS. PP. TR. P. COS. III. in posteriore vero, columna hæc nuper reperta cum verbis sequentibus. FELICITAS AUG. S. C. Cujus nummi perrari, & nobilis ectypus ex

Mu-

Museo Foucaultiano in Galliis Romam nuper missus est : Alius similis cum columna nummus percussus est à Nicæensibus in Bithynia ad decus ejusdem Imperatoris, prout notatur à Vaillantio inter græca numismata *pag.* 44. Et ex primo dicto nummo licet certus hujus columnæ consecrationis erectionisque annus elici nequeat, quum tribunitia in eo potestas non numeretur; atque inter III. & IV. Antonini Pii Consulatum quinque jam anni effluxerint, in quorum intervallo adhuc pro more Cos. III. nominabatur: abunde tamen evincitur quindecim aut viginti prope annos ante illius mortem à Senatu eidem fuisse dicatam: Viginti enim à tertio ejusdem Consulatu nondum finito, & quindecim à IV. designatione ad illius vitæ finem usque numerantur. Mortuo vero Antonino Pio patre eadem columna à filiis M. Aurelio & Vero in symbolum consecrationis, & apotheoscos optimo patri fuit dedicata, & post ipsum obitum in stylobate exsculpta apotheosis, decursio funebris equitum, peditumque &c. nam ipsimet Architecti dicunt nobis figuras apotheoscos &c. sculptas fuisse erecta jam suoque situ collocata columna: de quo admirando marmore, aliisque æternæ Urbis egregiis & excelsis monumentis, sæpe cum stupore & incredibili jucunditate disserimus

in amica Tamburide villula scilicet nostra litteraria, cum viris vere amicis & litteratis Montio, Passioneo, Fontanino, Vignolio, Bencinio, Cariophilo aliisque & sæpe ad undas Tybridis grande Virgilii elogium de Urbe repetimus hoc versiculo

Imperium Terris, animos aquavit Olympo.

Hi autem intimi amici mei cujus naturæ sint, quæque singulorum merita, & in re litteraria judicium ac prudentia; præter publica Urbis testimonia, & famam longe lateque per Europam de ipsis disseminatam: plura ipsorum opera, quæ vel jam sub prælo sudant, vel proxime publicam videbunt lucem satis manifestant. Eorum autem opera ordine recensebo.

Iusti Fontanini Forojuliensis in Rom. Archilyceo Eloquent. Prof. Vindicia antiquorum diplomatum contra Bartholomei Germonii disceptationem de veteribus Regum Francorum diplomatis, & arte secernendi antiqua diplomata vera à falsis libri duo. Romæ MDCCV.

Est autem Fontaninus noster Bibliothecarius Viri amplissimi sapientissimique Renati Cardinalis Imperialis, bonarum artium fautoris & litteratorum vere Patris, ac Mæcenatis, quem obsequii, & honoris causa hic nomino.

Francisci Dominici Bencini Melitensis in Collegio

legio de Propaganda fide Theol. Prof. & Bibliotheca Praefecti Doctor Ecclesiasticus Gentium, Hebraorum, & Christianorum.

Blasius Cariophilus in lucem proferet Prophetas majores ex Exaplis Origenis exscriptos cum Obelis, & Asteriscis. Opus desideratum à Clarissimis viris Mabillonio, Montefauconio, aliisque: Innumeras praeterea super his Theodotionis, Symmachi, & Aquila lectiones. Item opusculum Graecum Hippolyti Episcopi Portuensis in somnium Nabuchodonosor.

Hæc omnia ille cura & vigilantia cruditissimi Principis Marci Antonii Burghesii, cujus fidei se tradidit, ab humanissimo Principe Augusto Ghisio impetravit.

De Ecclesia nuper detecta ad radices Montis Palatini dissertatio Dominici Passionei Forosempronensis. Cui accedit Opusculum Maffæi Veggi de Basilica Vaticana, olim ab Allatio in Symmictis Promissum. Romæ.

Qui fane omnes amici nostri suavissime Doctissimeque Hottone, te maximi faciunt & præcipue Passioneus Abbas, in cujus instructissima Bibliotheca frequenter convenire solemus de rebus litterariis acturi.

In Via Appia intra Urbis mœnia prope portam Capenam in vinea familiæ Moronæ, detectum his diebus est amplum & satis nobile sepulchretum familiæ Passiena, olim in Urbe

celeberrimæ, & effossæ ibidem sunt plurimæ, ac fere centenæ inscriptiones elegantissimæ, nec ante visæ, ac nonnullæ Græcæ, cum cubiculis subterraneis affabre depictis, & columbariis, ubi repositi suis urnis sunt cineres combustorum ossium ejusdem gentis: quæ modo sibi depingi curat idem Passioneus noster. Inscriptiones autem brevi mittentur à nobis & Fontanino nostro ad vestrum celeberrimum *Cuperum*, cujus eruditissimas epistolas de re litteraria magna cum voluptate legere solemus in amænissima Tamburidos nostræ villula litteraria, à nobis instituta, de qua superius meminimus: deque his omnibus Cuperum eruditissimum certiore reddere ne dedigneris. En inscriptionem unam ex sepulchreto Passienæ familiæ.

DIS MANIBVS
DIVPPANEVS QVI
EVPREPES. STERISSAE F.
DACVS. V. A. XVIII.
OPTVMVS SANCTISSIMVS
PIENTISSIMVS FIDELISSIMVS
SVB HOC TITVLO SITVS EST
P. ATILIVS PHILETVS
KARISSIMO SVO B. M. FECIT.

Non minus memorabilis fuit annus

MDCCIII

MDCCIII propter terræmotuum calamitates ac ob publica gaudia pro detecta Antonini patris columna consecrationis, quam fuit notabilis sequens annus MDCCIV Romæ propter obitum inclyti, & magni viri *Henrici Norisii* Cardinalis stupendæ, potissimum in re antiquaria, eruditionis. De quo egregio viro nostri amantissimo cum inciderit sermo, Reipublicæ litterariæ rem non ingratham me facturum putavi si de ultima ipsius ægritudine ejusdemque vita, & cadaveris sectione nonnulla breviter attingam. Erat altus statura, macilentus, sive habitu corporis mediocriter ficcus, magna fronte, longa facie, & gravi præditus, colore cutis ad fuscum accedente, cum fibra carnis arida siccaque: ab ineunte ætate studiis deditus, potissimum ultimis vitæ annis, quibus admiranda opera de *Epochis Syro-Macedonum*, aliaque multa & satis nota laudataque absolvit. Cum de Epochis Syro-Macedonum & Ægyptiorum mentio occurrat, obiter te moneo egregium ac perrarum nummum Musæi nostri, de quo in operibus nostris locutus ante fui, cūsum esse in honorem M. Ant. & Cleopatæ à L. BIBULO M. F. P R E F. Binæ autem litteræ Græcæ, quæ sub curru triumphali equorum minorum sculptæ sunt, delta nempe, & sigma. Δ Σ. nil aliud denotant quam Epocham

cham peculiarem Ægyptiorum, atque Syrorum. Quem autem annum delta, & sigma mei nummi indigrent, studiosi antiquitatis percipient facile ex libro de Epochis Syro-Macedonum laudati Norisii, qui uti & Fabrettus amicus noster, dum essent in vivis, tali nummo maxime ob ejus raritatem delectabantur. Ejus autem ectypum hîc tibi delineatum mitto, ut orbi litterato patefiat.

*Ex Museo Georgy Baglivi
Medici Romani.*

Amicissimus itaque noster Norisius, ex familia sive cætu relligioso sanctissimi patris Augustini, Cardinalis creatus ab Innocentio XII. P. M. die 12 Decembris anno cio 10 cxcv optimaque corporis constitutione præditus, continuis pene 40 annis vitam duxit incolumem, ut mihi sæpe narrabat;

bat, & singulo mane Chocolatæ potione utebatur. In victu sobrius erat, & ad exercitationem facilis, immotus animo, ipsaque superior fortuna. Verum nescio quo malo fato, vel falsa Astrologorum prædictione, proclivis erat in victu ad usum rerum salutarum, cibos exsiccentes, res calidas, & potum exiguum, metu hydropis, in quem se facile lapsurum asserebat, si contrario vivendi genere, & ad humidum inclinante uteretur. Sed quæ infelix & misera mortalium conditio est, exsiccante victu in morbum incidit, quo præcaveri à tali morbo meditabatur: Incidit quidem in hydropem sed siccum, & tympanitem, qui usu calidiorum, & exsiccantium sponte venit, humidis vero tollitur, aut præcavetur. Sed cum medicus non fuerit doctissimus vir, nemini mirum si ex falsa aliqua Astrologorum prædictione in morbum, quem metuebat, non inciderit, sed eidem contrarium.

Age tamen fatalem ejusdem morbum, quæque ipsum præcesserunt quamplurima describamus; quæ tibi non injucunda futura *Hottone* suavissime pro certo habeo, quoniam de homine loquor qui Te maxime laudabat, tuam excolebat doctrinam in medicis rebus physicisque, tuisque litteris mirum in modum delectabatur.

Nobilis Norisius Veronæ natus, & quamplu-

plurimis vitæ annis optima præditus valetudine, circa annum MDCXCIX laborare cæpit fluxione falsa oculorum, sive ophthalmia sicca, & rodente, ac inflammatoria, qua fuit moleste afflictus plurium mensium intervallo; donec tandem usu topicorum intempestive cohibita fluxione à rudi Professore, non educta prius per lenia purgantia serosa acri mesenterii, viscerumque naturalium colluvie, à qua facile pendent, foventurque oculorum id generis mala, morbus repente cessit, & vir Doctissimus magna cum sui lætitia (sed falsa, & infelici lætitia) ab ophthalmia plurium mensium liber evasit. Sed paucum post tempus anno nempe MDCC ex improvviso correptus fuit dolore ventris torminoso circa umbilicum, quo in dies magis magisque se exacerbante, in flatulentum atque manifestum umbilici tumorem desiit. Hujusmodi autem malum, ut erat natura fortis, flocci fecit, dissimulavit, neminique communicavit usque ad annum MDCCIII quo temporis intervallo à noxiis cibis non abstinebat, imo præfato victus genere sicco calidoque dictis de causis libentius utebatur metu fatalis hydropis humidi, in quem se casurum sæpe pronuntiabat. Interea quoque nihil remediorum sumpsit, nec medico dictam ægrotationem confidit; sed studiis, ut ante, acriter dabat

bat operam, curisque publicis, atque negotiis Ecclesiæ, adjunctique sibi muneris tunc gravissimis fere perpetuo occupabatur: donec tandem crescente sensim malo, & labefactata sensim natura, cum dissimulare amplius non potuit ægrotationem, Medicorum opem imploravit anno MDCCIII Majo mense; quo tempore correptus fuit vehementibus circa umbilicum doloribus cum tympanitica ventris inflatione, quibus accessit inappetentia, alvi ficcitas, febricula per intervalla, nec non spirandi difficultas, vigilæ, murmur ventris, & hypochondriorum rugitus adinstar tympani bellici percussi. Tumor pedum paulo ante mortem tantummodo apparuit: quod familiare pluribus tympanitide affectis sæpe observavi, quibus non à principio tument pedes, sed circa vitæ finem; quod serio notandum. Plura ad tollendam hujusmodi tympaniticam affectionem præscripta fuere remedia, sed frustra, nam remediis magis sæviebat, & recrudescebat morbus, juxta divini senis sententiam in aphorismis sect. 4. aph. XL. *Quibus tormina, & circa umbilicum dolores fortes sunt qui remediis non cedunt in hydropem siccum desinunt.*

Quare ad extremum confirmata tympanitide, viribusque diuturnitate mali prostratis, desiit tandem in ascitem; quæ familiaris

ris & ordinaria est tympanitidum successio, ut fuit multo ante prænunciatum. His & aliis quamplurimis accidentibus misere vexatus, & laceffit per decem integros menses, magnam ac vere catholicam animi fortitudinem in illis sufferendis, & in expectanda atque spernenda morte constantiam, & robur mentis incredibile demonstravit. Denique fractis naturæ viribus, ejusdemque tenore fere relaxato propter insuperabilem morbi vehementiam, mente tamen integra, paucarum horarum agone periit ingens Norisius. Flos litteratorum Italiæ occubuit die 23 Februarii hora 15 matutina anno MDCCIV ætatis vero suæ anno 72 cum mensibus sex. Mortuo magno viro, quis mæror esset in Urbe æterna, de qua tam bene meritus fuit scriptis suis immortalibus æternitati consecratis, quæ tristitia, quæque lachrymæ in vultibus Romanorum, præcipue vero bonorum, & eruditorum hominum altiorisque ordinis procerum, in me denique ipso ob veterem Norisii erga me fidem, benevolentiam, & familiaritatem, dictu est incredibile. Poteris tamen ex te ipso cognoscere, *Hottone* suavissime, qui tantopere carus eras Norisio, quique per epistolas frequentes, ejusdem erga te benevolentiam facile conjiciebas.

Aperto cadavere, in cavitate abdominis
in

inventæ sunt sexaginta circiter libræ feri, five lymphæ, naturalis coloris, nec fætidæ, in qua fere natabant viscera. Omentum quasi totum consumptum. Exterior intestinorum facies aliquantum nigra. Jecur quasi naturale, exiguum tamen, & cum suis acinis glandulolis in superficie apparentibus. In vesicula fellis pauca nigræ bilis quantitas, & calculus ponderis unius drachmæ &c. Pancreas obstructum, & morbosum. Vasa emulgentia non exigue obstructa. Pulmonum color ad nigrum vergebat. In cerebro serum aderat sub pia matre, vasaque sanguinea ejus nimium turgebant. Reliqua in itatu naturali.

Ex quibus omnibus aperte deducitur morbum primam originem vitio solidorum contraxisse: vitio nempe mesenterii crispatis, exsiccatis, irritatis, indignatis, & muria acidosalina undique per suas glandulas, ac vicina vascula repleti; idque ob antecedentem vitum salinum, exsiccantem, exiguas portiones, aliaque supra recensita. Sic onusto salibus, & acrimonia mesenterio cum adnexis glandulis, cum res ad extremum plenitudinis salium ibidem devenisset, cæpit primo erumpere fatalis morbus sub ophthalmiæ siccæ, atque acris specie, qua imprudenter à nonnullis cohibita, nec bene purgato tunc temporis mesenterio, & alvo mollita, ut
op-

portunum & maxime necessarium erat, cum ophthalmiæ per alvi fluxum fanentur ex præcepto magni dictatoris nostri; successerunt paulo post dolores lumborum, & umbilici: moxque crescente malo, & dicta de acrimonia exsiccatis, crispatis, intentis, atque tabefactis mesenterii solidis, ad malorum cumulum, & per ordinariam, atque fatalem metamorphosin dira supervenit tympanitis. Quibus de causis inducto portentoso elatere sub specie flatus, ut vulgus dicit (sed flatus non est, verum intentio solidi, & exsiccatio) in solidis mesenterii, vicinarumque partium, vasa pariter, quæ fluida vehunt, contrahi, torqueri, distrahi, & rumpi incipiunt: cum vero rumpuntur vasa, potissimum magis fragilia, uti sunt lymphatica, lymphæ sive serum in abdominis cavitate sensim, ac lente depluit, abdomen tumefacit, & sic tandem debita successione ad tympanitidem, paulo ante mortem lethiferus supervenit ascites hydrops. Atque hic est omnibus ætatibus deplorabilis casus, ac vitæ finis Henrici Norisii Veronensis S.R.E. amplissimi Cardinalis, cui tertio ab obitu die more Majorum, celebratæ sunt exequiæ, & pompa funebris in Templo divi Augustini ad Collegium Germanicum tanta cum populi frequentia, & tanto omnium mærore;

mærore atque luctu, ut videbatur re vera
literarum & bonarum artium pater per-
iisse. Cadaver sacro & Pontificali habitu
vestitum, & triplici capsa, altera plumbea
cum inscriptione, altera ex cupressu, &
ultima ex vulgari ligno, amplissimorum Car-
dinalium more clausum, in ejusdem tem-
pli Sacello S. Monicæ dicto ad determina-
tum tempus repositum est, quousque mar-
moreum monumentum cum magni Viri
statua peractum absolutumque fuerit, in
quo tandem tumulatum, resurrectionem ex-
spectabit.

Hac occasione, qua de Norisio disleri-
mus, non alienum erit à præsentis argu-
menti tractatione præfari quoque nonnul-
la de nobilissimo doctissimoque Cardinali
Sfondrato Mediolanensi; qui uti erat Nori-
sio meritis, & virtute non impar, ita pari-
ter non impar in honore purpuræ, quam
ambo consecuti sunt à sanctissimo & litte-
rarum amantissimo Pontifice Innocentio
XII. pauperum parente, bonarum artium
fautore, & Bullæ in Nepotismum primo
Autore. Nobilissimus itaque Cardinalis
Celestinus Sfondratus ob summam suam pieta-
tem, doctrinam & insignia erga sedem A-
postolicam merita, difficilibus illis de Re-
galia cum Clero Gallicano contentione tem-
poribus, quibus aureos de Regalia libros

conscripsit, ex Abbate, & Principe S. Galli apud Helvetios, die 12. Decembris anno MDCXV. ab Innocentio XII. P. M. Cardinalis fuit renunciatus: quo quidem honore accepto paulo post Romam venit magno cum applausu Bonorum omnium, summique Pontificis, atque totius Urbis lætitia incredibili. Quo tempore in suo Principatu S. Galli vixit, non infelici usus est valetudine. In Urbe tamen, vel culpa aeris, vel negotiosæ vitæ, ob impositum sibi novum, & grave munus Ecclesiæ Dei; vel tandem, quia veteris diuque in visceribus latentis morbi semina, occasione Romani aeris, curarumque novarum recruderunt ac pullularunt, statim ab ejus adventu ægrotare cæpit, & fere quotidie in deterius rueret. Frequentibus diarrhæis correptus primo fuit, & iisdem usque ad vitæ finem semper fuit divexatus. Naturalis faciei color mutatus est in plumbeum, ac veluti cadavericum. Oculi sanguine veluti concreto turgidi, atque suffusi. Fætor oris pestilens, ac pene cadavericus: cujus de causa odoriferas aquas linteolo exceptas manibus semper ad odorandum habebat. Morbo cum diarrhæa quotidie se exacerbante syncope pluries in die corripiebatur. Inappetentia, vigiliæ, febricula, macies, languor totius corporis aliaque id generis sensim crescebant mala.

mala. Nihil magis appetebat, quam pisces salitos, *Aleces* dictos, quibus in mensa singulis diebus utebatur. Duobus ante mortem mensibus cochlear argenteum sibi familiare in mensa ad ingerenda cibaria, ob pestiferum ac veluti veneniferum oris & linguae halitum evasit nigrum & violaceum; & quacumque diligentia adhibita, niger argenti color abstergi, atque deleri in posterum non potuit: quod notandum à Medicis in hujus generis malorum curatione. In secessu Urbano Castri Candulfi xv. ab Urbe lapide, amœnitate illius collis ad meridiem positi, ad quem Latina nobilitas vere & autumnò convolat rusticationis gratia, nec non frequenti exercitatione in amœnissimis ejusdem secessus villis, usu denique aeris puri, montani, optimo pleni nitro, morbus & plurima ejus accidentia maxime remiserunt, & recuperandæ sanitatis spem non mediocrem manifestarunt. Sed paulo post ac rediit Romam, morbo iterum atque pejus exacerbato cum narratis accidentibus, potissimum inappetentia incredibili, tumore ventris ac pedum, orisque fœtore fere horrido & insuavi; quibus, fractis naturæ viribus & morbo de eadem jam triumphante, pius, doctus, & non sine sanctitatis odore (ut publica vox erat) amplissimus Cardinalis Cælestinus Sfondratus

placide obdormivit in Domino die 4. Septembris, post quartam noctis horam, anno MDCXCVI, ætatis vero suæ anno LII & mensibus VI in ædibus PP. Jesuitarum S. Andreæ in Quirinali, quo amœnitatis loci, puriorisque aeris gratia, ex domo sua, quæ posita erat apud S. Ludovicum Gallorum, secesserat.

Aperto cadavere laminæ cranii erant valde tenues, & alicubi una erat sed tenuis ac veluti diaphana. In capite & pectore nihil novi repertum. In aperti abdominis cavitate sana, ac pene inculpata viscera natabant in aqua ponderis duodecim circiter librarum. Omentum erat valde contractum, & alicubi flaccidum ac putre. Fellea cystis nimium turgida bile, quoniam ejusdem progressio ac exitus in duodenum impediebatur à callo, & duritie callosa in meatu cystici cavitate reperta. Mortis vero causa reperta est in intestino Colon, sinistra nempe ipsius parte, quæ lienem, sinistramque respicit renem. Ibidem ab externa parte notabilis magnitudinis tumor sine pravo colore, aut odore apparuit: secto tamen intestino repertus est interior tumor cancerosus, ex eorum genere, quos *M. Aurelius Severinus* libro de rara Abscessuum natura vocat *Micosarchos* five carnem ex mucis compactam genitamque. Hærebat hic tumor valide interiori tunicæ intestini, atque ad-

instar

instar placentæ uterinæ in intestini cavitate extendebatur, exterius erat conspersus glandulis veluti moraliibus, colore niger, figura inæqualis, alicubi durus, & alicubi mollis, odore fætibus, horridus ac pestilens, ob pestilentem materiem ibidem concretam, cujus aura maligna incaute tracta per nares effecit, ut duo Aulici sectioni cadaveris adfidentes in syncopem inciderent: & ab eadem fætor oris cadavericus pendeat in viro nobilissimo. Cumque morbus circa lienem esset, non mirum si multi ex Medicis lienis morbum crediderunt. His peractis, & cadavere balsamis, & aromatibus more magnatum condito, magnifice & pompa vere regali sepultus fuit illustris Heros Ecclesiæ in Templo S. Cecilie ad ripam Tyberis prope majorum cineres, à quibus id Templum egregie fuit ornatum, atque ditatum: & hora quinta noctis datus sepulturæ finis magno cum adstantium mærore & meo, qui ultimus à monumento Sancti Viri ea nocte discessi.

Atque hic est epilogus ac veluti compendium magis notabilium, quæ ultimis hisce annis acciderunt Romæ, maxime vero quæ spectant ad historiam effectusque terræmotuum hic & in vicinis locis observatorum ab anno infelicissimo MDCCIII ad presentem Martii mensem anni MDCCV. Et quamvis

Roma quieta sit ab ultima succussione terræ diei 25. Maji anni MDCCIII, vicina tamen loca adhuc tremunt, & proxime elapso Januarii mense Spoletum fortiter tremuit cum aliis vicinis locis, ut supra narravimus, nec adhuc terra conquievit. Qua de causa ad iram placandam magni Dei contra hominum scelera, præter quotidiana pietatis opera, quæ in Urbe ab incolis exercentur, jussu summi Pontificis ab anni MDCCIII mense Februarii ad præsentem Martii MDCCV vespere hora una & media noctis italica omnium ecclesiarum Urbis campanæ per horæ quadrantem pulsantur, ut incolæ omnes genu flectantur & preces fundant Altissimo, pro impetranda venia scelerum, & horrenda terræ motuum calamitate tandem à nobis arcenda, atque delenda. Imo ut posteris pateat præfens Dei auxilium in terræ motu maximo diei 2. Februarii anni MDCCIII, quo celebratur festum Purificationis Matris Dei, peculiari lege decretum est à summo Pontifice, ut in posterum in Urbe prima die Februarii jejunent incolæ in memoriam, & honorem S. Virginis, more celebrium jejuniorum, & sub pæna peccati ad jejunium teneantur.

CAPUT II.

In quo plura proponuntur, quæ spectant ad principem duræ matris Oscillationem, novis probata observationibus, meditationibusque. Et plurima quæ pertinent ad Systema nostrum de Solidis; eorundemque vim, potestatem, elaterem, æquilibrium, oscillationemque sanam & morbosam, ad bene medendum, & præ-sagiendum.

Postquam in superiori capite te monui, *Hottone*, circa terræ motus Latii, & vicinarum urbium cum variis Naturæ effectibus eo tempore apud nos observatis: reliquum est ut proxime tecum disseram, breviterque perpendam nonnulla, quæ ad confirmandum systema nostrum de solidis summo-pere necessaria existimamus, quæque nova meditatione, novaque morborum, & Naturæ observatione in cognitionem nuper nostram pervenerunt. Et primo quidem multi objiciunt, duræ matris motum in externa atque convexa, cranioque proxima ejus parte non apparere ita validum ac fortem, ut possit universum subjectarum membranarum systema ad oscillationem systalticam, ut ipse loquor, impellere continuo, cogere, variasque ac pene admirandas mo-

tus leges eidem imprimere, & singula regere ad nutum: ac propterea fictum esse, nostrum systema nec debite à nobis probatum. Objiciunt porro ligata jugulari cessare motum duræ matris in externa parte, tamen animal vivere per aliquod temporis intervallum. Quæ sane argumenta, quamvis prima facie valida videantur, à nobis tamen facile diluuntur.

Et quod pertinet ad ultimum de ligata jugulari, cessat quidem ligata jugulari, vel potius cessare videtur motus in externa parte meningis duræ, minusque sensibilis quam ante ligaturam observatur. Nam cum vita pendeat à motu partium, motus vero ab æquilibrio solidorum cum liquidis & è contra; nemini mirum si intercepto cursu liquidi in aliqua parte, mutatio statim nascatur in motu solidorum, vel liquidorum, aut omnium, aut particularium tantum, eadem ratione, qua si ligetur aliqua ex arteriis supra vel infra cor, cordis motum turbari statim, aut cessare, aut imminui observabimus. Sed, quod caput responsionis ad præsens argumentum est, quodque ab Adversariis maxime notandum, in vulneribus capitis, in terebratione cranii, in jugularis ligatura, similibusque casibus licet externe fere insensibilis appareat duræ meningis motus; non perinde tamen credendum

dum tam debilem atque insensibilem esse quoque in centro cerebri, & ipsius meningis centro. Nam verus meningis systalticus, atque compressivus motus non in externa ejus superficie viget, sed in centro ejus ac medio circa falcem mesioriam, & omnia ejus septa, ubi validis donatur lacertis ad se fortiter quaquaversum constringendum dura meninx, ibique ad instar alterius cordis pulsatur perenniter, ac systolizat usque ad ultimum vitæ finem. Quare si verus systalticus meningis motus in centro cerebri, & ipsius meningis medio est; motus diastoles sive restitutionis esse debebit in parte ejus externa, cranio proxima, atque convexa, quam nos oculis animadvertimus. Hic autem restitutionis motus, cum sit motus relaxationis fibrarum ante intentarum per contractionem, ut in corde contingit, non debet esse, nec debet apparere validus, fortis, violentus, ac maxime sensibilis, sed placidus, lenis, ac remissus, qualis revera in externa meningis parte observatur; unde violentos motus Adversarii ibidem non expectent, sed ultro quærant in centro meningis, ubi verus ejus motus, sive origo systaltici ac proprii sui motus perpetuatur, & viget. Ob id ea sub falce mesioria, vicinisque locis ac septis, ad hujusmodi fortem obeundam compressionem & ad ex-

primendum è cerebri tubulis, quod exprimere debet, five ad undulandum solidum membraneum qua undulare & oscillare debet ad minima quæque microcosmi loca, solidior magis est, durior, & crassior, & validioribus quam alibi donata lacertis, ac fibris (utpote in sinistro cordis ventriculo observamus) potissimum in cerebelli fine prope spinalis medullæ originem, & egressum, quod meningem duram secanti facile apparebit. Dico igitur vim motus majorem, five primum validumque duræ meningis motum esse in centro ejusdem circa falcem & septa: quo motu perpetuas oscillationis contractionisque vicissitudines absoluit, easque ad minima quæque corporis animati loca per nervos & ex nervis productas protensasque membranas omnes partium prolicit, propagatque: motum vero extra apparentem prope cranium, esse motum restitutionis five laxitatis, & diastoles fibrarum ante per contractionem intentarum: ideo hic placidus ac pene insensibilis observatur & est, ille vero in centro cerebri validus est & fortis, ac maxime compressivus, quia quaquaversum è cerebro exprimere debebat vel liquidum nerveum, vel spirituosum quid & æmulum radiorum lucis, vel, si opinari velim ipse, undulationem oscillationemque solidi in solidum

à cerebri centro in minimas quasque corporis particulas ad vitæ functiones obeundas propagare. Quare definant mirari Adversarii, si in externa parte meningis tam placidum, atque remissum motum animadvertant: siquidem, misso tantisper cerebro, in corde veritatem hanc ad oculum observamus, in quo motus systoles sive constrictionis validus est, ac fortis, quia & legibus projectionum ad singulas partes pellere debebat liquidum vitale sanguineum: diastoles vero remissus est & insensibilis, quia non est verus motus, sed restitutio fibrarum ante contractarum in pristinum situm: & hac de causa meningem cor cerebri, vel diaphragma nobis placuit appellare. Ob id divinus senex veluti conscius hujus systematis *in lib. de Ossibus* pronunciavit. *Colorum mutationes fiunt, corde stringente venas, & laxante; laxante fiunt colores rubicundi, stringente pallidi &c.* Quare si cordi potestas stringendi, atque laxandi vasa etiam ab Hippocrate tribuitur, sicque colorum mutationes producendi: quanto magis tribui debet id meningibus & nervis, quorum potestas, vis, imperium, celeritasque in suis motibus peragendis magis ampla sunt, magisque expedita; partesque singulæ eorum involucris, membranaceis nempe; donentur: ipsaque tympani auris membrana, ut nuper detectum est,

est, ex interna sui parte, dura vestitur meninge; parte vero externa, propagatione cutis membranacea meatus auditorii. Et ob id dolores aurium, inflammationesque ex interna parte crudeles esse solent horrendi atque lethales si vehementes fuerint, uniusque diei spatio interimunt ac jugulant; tracto statim in consensum cerebro per dictam meningis in auribus propagationem. Atque hæc habeant Adversarii pro responsione ad allata superius argumenta.

Has autem alternas atque manifestas in vivis animalibus duræ meningis motiones, ususque ipsarum primus omnium animadvertit *Realdus Columbus* in Romano Archilycæo ducentis pene abhinc annis Anatomicus famæ immortalis *lib. 14. de Re Anatomica*, ubi sic discurrit. *Quintus adsit in promptu canis, ut rem admirabilem, neque omnibus obviam contempleris. Thoracem cultro, ut diximus, ocys aperi corque apprehendito: minister vero tuus diligens, atque expertus mira celeritate acu crassa & contorta in qua contortum filum immissum sit, quatuor cordis vasa arte colliget, deinde cor abscindat, eodemque tempore vincula abscindantur, quibus crura quatuor canis juncta erant, & in pedes projiciatur. Canem absque corde vociferari audies, progredi videbis, qua re nihil magis admirabile conspici poteris & hac re visa desinas adeo obstina-*

te in omnia Aristotelis verba jurare, qui, licet magnus fuerit Philosophus, scire tamen omnia solus nullo pacto potuit.

In sexto cane aliud, ne pigeat, cernito. Cranio nempe excoriato ejus partem frangere celerissime poteris, membranisque duris incisus cerebri motum contemplari: quod quidem cerebrum ita movetur, ut ipsum cor moveri omnes fatentur, motu scilicet dilatationis & constrictionis. Neque aliter fieri poterat ob animalium spirituum generationem, quam cerebro acceptam ferunt omnes pene tum Philosophi tum Medici. Haftenus Columbus lib. 14. de viva sectione in fine. Ex quibus aliisque quam plurimis rationibus à nobis alias productis aperte deducitur, motum ordinatum systoles & diastoles in cerebro, non tantum pendere ab exiguis minimisque arteriis duræ meningis, ut haftenus falso creditum, quantum ab ejusdem innato & systaltico fibrarum elatere, & oscillatoria soliditate constrictioneque totius corporis meningei. Enim vero si canem vivum secueris, videbis jecur aliaque viscera non pulsare, licet habeant arterias, pulsare tamen cerebrum, non quidem ob arterias, sed peculiare fibrarum mechanismum, & elatorem ab helicea earum figura pendentem.

Expedito sic breviter cerebro & menin-
gibus, earundemque in centro cerebri prima, valida, atque systaltica motione exami-
mi-

minata & confirmata, ad reliqua corporis solida & grande ipsorum imperium vim, potestatem, elaterem & cum liquidis æquilibrium ac supra liquida ipsa dominium breviter descendamus: dicamusque aliqua nuper à nobis observata & in editis jam libris non descripta. Et sane, ut vera fateamur, incredibilem solidorum vim in morbis producendis & in vitæ functionibus perpetuandis, non didicimus primo ac præcipue nos anatomicis observationibus, ut aliquis forsan crediderit, sed potissimum diligenti, accurata, patientique observatione progressionis, successionis, & eventus morborum pene omnium, qui quotidie mihi occurrunt curandi. Et, ut reliqua fileam, quæ multa profecto sunt, notent quæso quantum turbatur œconomia corporis animati & æquilibrium solidorum cum liquidis in collisione calculi cum lateribus pelvis renalis qua includitur; idest in collisione solidi cum solido. Ibidem totus morbus solidi est, à solido calculoso irritati, crispati, convulsi, intenti; & quicquid affectionis & incommodi hac de causa liquidis supervenit ab antedicta solidorum crispatura dependet; neque liquidis mederi commode poteris, nisi solidis ante curatis, per balneationes, fots, olea, hydrelæa aliaque id generis, quæ dolorosam vi calculi renum

cri-

crispaturam demulcent, relaxant, molliuntque. Quomodo genarum tumorem, inflammationemque in odontalgia solues per diaphoretica, nisi affecti dentis dolorificam irritationem ante mitigaveris, & curaveris?

Hanc solidorum in progignendis, curandisque morbis potestatem præter antedicta facile concipies in aneurismate arteriarum, varicibus venarum, hydatidibus lymphaticorum, in sputo sanguinis ex rupto pulmonis canaliculo, in delirio cum affectionibus horrendis convulsivis conjuncto, potissimum si ex infarctu pendeant mesenterii, in variis morbis Chirurgiæ subjectis, qui magna ex parte solidorum vitio aut gignuntur, aut foveantur, aliisque quamplurimis id generis, in quibus summa vis solidorum male affectorum clare manifestatur & quantum ipsa valeant ac possint tam in salubri, quam in morbosa corporis constitutione: quantumque ipsorum supra fluida sit imperium. Et sane si aër corpus fluidum, evanidum minimæque resistentiæ, quando à solido corpore pulsatur, progrediendo vel per tubam Stentorophonicam, vel per internam aurem nostram, novam ac novam semper acquirit resonantiam, undulationem, & Echo; cur etiam fibra nostra ab objectis morbofis vel aliis varie pulsata, pulsatio-

tionem illam & augere, & perpetuare, & ad remota corporis loca momento temporis protrudere non poterit? cum longe maioris resistentiæ ac soliditatis sit, quam aer: quod quidem ex legibus percussionum satis mirabiliter demonstravit *Borellus* noster in aureo libro de *Vi percussionis*: ubi præ cæteris exemplum affert de clavo percussio. Clavus enim, si eidem debite appendantur centum libræ ponderis, ne minimum quidem ingreditur in subjectam tabulam ligneam: si vero percutiatur a malleo ponderis duarum librarum tantum, statim ingreditur in tabulam, eamque ex vi percussionis penetrabit. En familiare exemplum de viribus percussionum.

Ex vi autem fibrarum percussarum vel ab objectis externis, vel aliis de causis morbosis variæ in ipsis nascuntur oscillationes, nisus, contranitentiæ, collisiones; & ex his omnibus varii effectus in cursu liquidorum eorumque cum solidis æquilibrio & mutua motuum communicatione, effectusque ut plurimum rari, stupendi ac pene incredibiles, quique frustra tribui solent liquidis, cum ab unica solidorum culpa dependeant. Sic nuper ægrotus, ad nova Horrea his diebus constructa juxta hortos monasterii S. Bernardi ad thermas Diocletianas via Quirinali sive Pia, crudelibus doloribus in sinistro
rene

rene vi calculi divexatus, pluribusque frustra adhibitis remediis, cessit tandem dolor facto clystere ex jusculo carnis, & oleo amygdalarum dulcium. Quod vero admiratione ac animadversione dignum est, clyster per sex horas in ventre mansit, tandem totus per urinam secessit, nihilque per alvum: & in urinæ superficie oleum clysteris innatabat: æger autem quinquagenarius erat, calculisque obnoxius. Quomodo, quaque de causa, quibusque viis injectus clyster ex intestinis in vesicam derivarit, mihi fane ignotum. An dolorifica sinistri renis crispatura, solidorumque potens, & insueta oscillatio ad id aliquid contribuere potuerint, eruditis examinandum relinquo. Fibræ nimium intentæ crispatæque æqualibus viribus & æqualibus contranitentiis in duabus partibus inter se vel diffitis vel vicinis faciunt, ut fibræ intermediae, & intermedia hisce contranitentiis viscera & partes nimium intendantur, crispentur, turbentur tandemque rumpantur, & mille mala liquidis ad contactum currentibus superveniant, ægerque pereat. Sic frequentissime observavi in pueris & infantibus convulsione affectis, si venter nimium intumescat, intendatur, & durior evadat, moriuntur. Impossibile enim est, ut ventre infra crispato & intento,

ac tumido, cerebro vero ob convulsiones eodem tempore in superioribus intento, contracto, convulsoque, intermedia hisce contranitentibus viscera non rumpantur, crepent & strangulando mortem afferant. Cerebro convulsionibus affecto venter mollis obedire debet, sursumque trahi, ut ita cerebrum post intentionem convulsivam relaxetur. Si vero durus ipse convulsusque venter progrediendo sursum non obediat, in medio strangulantur & solida & liquida morsque supervenit: quare mortem prædicito pueris, si convulsionibus gravibus durus intentusque venter superveniat. Quod præ cæteris vidi nuper in puero septenni in foro Mattheiorum prope celebris architecturæ fontem nuper restauratum, potissimum die 14. Februarii anno MDCCV. qua discessit Roma Germaniam, ut dicitur, Maria Casimira vidua Poloniæ Regina. Hoc analogice applicari poterit ad alias partes vel convulsione, vel inflammatione, vel alia de causa intentas, crispatasque. Ejusmodi pariter contranitentia causa succedit in diro, & crudeli asthma, quamdiu in periculo est æger ejusdem pedes non intumescere; quia vi asthmaticæ oscillationis pulmonum & pectoris omnia liquida vim faciunt, ac remoram circa locum oscillantem, ideo pedes non tument; cum vero tumere incipiunt, signum

signum est relaxari jam in pectore oscillatorem asthmatis crispaturam, proindeque humores circulum reassumere; ac ob id in asthmaticis salubrior est pedum tumefactio, quam ficcitas.

Sed quam portentosus fit elater solidorum, cum extrema oscillatione & crispatura torquentur, & quam incredibiles inde nascantur effectus in animati corporis machina ex solo hydrope sicco licet addiscere, quod fuse de Eminentissimi Norisii tympanitide supra tetigimus. Invadit magnus & crudelis hic solidorum morbus homines præ cæteris ficos, aridos, adustos, iracundos alvo sicca laborantes, nimium exercitados, & intempestive; post abusum rerum calidarum salinarum, acrium, volatilium, post ardentem aliquam febrem, nimias vigilias, nimiam veneris exercitationem, aliaque id generis, quæ corpus ordinario exsiccant. Incipit morbus à doloribus circa lumbos, & umbilicum, ut olim etiam notavit Dictator noster; pedes frequenter non intumescunt, nisi paucis ante mortem diebus, vel hebdomadis, cum tympanitidi ascites supervenit, ut in ipso observavimus Norisio. Crescentibus in dies doloribus, nec remittente morbo, crescit sensim arcus & intentio elastica potentissima fibrarum abdominis, sub specie tumoris ventris flatulen-

ti : non quod flatus sit causa morbi , ut Antiqui crediderunt , sed fibra intenta , crispataque & portentose oscillans , quæ , cum tangitur , resonat , ut intenta vel reficcata tympani pellis. Calidis remediis , purgantibus , sudoriferis , quæque agunt exsiccando , malum exacerbat vehementissime , & vires acquirit eundo : contra remediis humidis anodynis , demulcentibus , balneatione , fero , & lacte , potione aquarum copiosa mitescit & sæpe sanatur , ac cedit. Si vero spreta remediorum vi , dolores , & fibrarum intentiones quotidie crescant , superveniunt vigiliæ , inappetentia , febricula , alvi ficcitas , sitis &c. Tandem dolorum diuturnitate , solidorumque longa crispatura , sensim quoque crispatur , contrahitur , exsiccatumque vasorum systema potissimum per abdominis longitudinem ; & hinc ruptis , vel apertis lymphaticis , lymphæque depluente in abdominis cavitatem , sicco hydropi ante mortem supervenit ascites lethalis , ut supra de Norisio narravimus. In hujusmodi casibus malum incipit à solido , progressionem vero ejusdem tracto in consensum liquido mutatoque æquilibrio motuum inter ipsa , peccat etiam & liquidum. In curatione tamen respiciendum semper erit ad solida , quæ sane post mortem in mesenterio , & vicinis locis arida , tabida , sicca ,
&

& emuncta inveniuntur, quod in pluribus tympanitide mortuis observavit etiam Bal-
lonius.

Huic malo analogus est, nec in læ-
dendo multum dissimilis morbus crudelis,
horridus, & lachrymabilis dolor ventris,
quem dicunt Colicam convulsivam. Occi-
dit paucarum horarum intervallo, vires in-
credibiles acquirit eundo, pauci ipsum effu-
giunt, nisi in doctissimum, & in solidorum
natura peritissimum inciderint Medicum.
Corripit sauguineos, adustosque homines
intemperate viventes, in venere immode-
ratos, biliosos; pendetque ab enormi in-
farctu pravorum humorum in primis viis,
infarctu, copia, & exaltatione incredibili
bilis in jecinore: cujus exaltationis & acri-
moniae bilioso-salinæ causa crispari, con-
velli, contrahique fibræ jecinoris incipiunt,
quandoque fibræ intestinorum vicinarum-
que partium, communicataque vicinis lo-
cis dolorifica crispatura res tandem definit
in Colicam convulsivam. In hac dolores
crudelissime totum abdomen invadunt, ven-
tris tumor, intentio, duritiesque tanta su-
pervenit, ut ne quidem digito tangi possit
venter, sed adinstar tympani bellici tensus,
intentusque doloribus veluti tot canibus mi-
serissime laceratur: crescentibus dolori-
bus sitis, vigiliæ, inappetentiæ, singul-

tus, febricula, motus convulsivi, vomitus, & ad mortem re properante, iliaca passio cum stercoris vomitu superveniunt, quæ pereunt miserrime, & crudeliter. Usu remedium calidiorum, quæ in vulgari colica exhibentur, indignatur morbus exacerbaturque vehementissime & statim ruit in deterius. Si purgans dederis medicamentum initio morbi, & in actu crudelissimorum dolorum, statim statim jugulabis ægrotantem. Clysteres injecti nocent maximopere. Nam præterquam quod ab intestinorum fistula indignata convulsaque foris potenter repelluntur, usu ipsorum crescit dolor, venterque intumescit magis, & dolorificus evadit: Hætus nec unus pedendo, sive per inferiora prodit, sed omnia veluti fatali nodo, & adinstar unci ferrei constricta sunt naturalia viscera. Pauci Medici crudelem hunc morbum curare sciunt: curare vero nescient, nisi rite cognita solidorum natura. Quamvis enim pendeat ipse frequenter à liquidis corruptis, & putri viscerum cacochyliæ; solidæque enormiter & crudeliter oscillent à liquidis indignata & crispata; tamen initio morbi crudelissimi, initio horrendorum dolorum tota indicatio curativa dirigi debet ad medendo solido: laxando nempe quamcivissime solidum crispatum oleis, balneis si-ve semicupiis, anodinis, gelatina Cornu Cervi &

&, quod magis urget, citissima sanguinis missione ex pede, vel hæmorrhoidibus, vel aliis ex locis. Nihil enim citius crispatum systema solidorum, atque vasorum relaxat, mollit, lenitque, quam sanguinis missio, ut peculiari historiola paulo infra confirmabimus. Sed, quod magis notandum, initio dolorum tanquam pestis fugiendum est purgans remedium, fugiendi clysteres, & usus calidorum. Hæc omnia expertus loquor, eaque observatione magis didici, quam librorum lectione, quod sequentibus historiis patebit.

Elapso anno MDCCIII adolescens sanguineus, roseis genis præditus in usu calidorum potissimum spir. vini, chocolatæ, vini generosi, dulcium cibariorum &c. intemperans, per plures dies doloribus circa umbilicum torqueri cæpit, spreto autem malo, repente supervenit horrenda Colica convulsiva, cum ventris tumore & dolore incredibili, ut ne indusium quidem supra ventrem sustinere poterat. Vi doloris vertigines, sitis, syncopes leves, aliaque supra-recensita supervenerunt, clysteres non admittebat alvus, sed rejiciebat, & fere animam agebat infelix ægrotus, unicus matris filius. In hoc rerum discrimine, statim præscripsi sanguinis missionem ex pede & dolor tunc aliquantum cessit: fons emol-

lientes ex herbis mollientibus cum hydrelæo coctis, ventri frequenter adhibebantur. Oleum Amygd. Dulc. recens extractum sine igne per os datum, victus tenuissimus, ex jusculis nempe, amygdalis & seminibus melonum contusis, simul coctis, & percolatis. gelatina Corn. Cervi valde suavis per intervalla data. Bis in die ingrediebatur semicupium ex hydrelæo cum herbis mollientibus cocto. Horum usu remediorum, usque ad quintum diem, quo tempore fui veluti adsidens spectator morbi, & Minister Naturæ, nil novi supervenit, sed omnia in statu paulo meliori. Nec purgantia, nec clysteres usque ad sextum diem præscripti: tamen nulla spes salutis affulgebat. Circa sextum cum esset æger in semicupio, flatus, qui per inferiora nunquam apparuere, tunc primo auditi sunt foris erumpere cum levamine patientis. Ex noviter apparentibus flatibus didici crispaturam lethalem intestinorum mitescere, mulceri, & relaxari, & salutis spem promittere, uti revera evenit, nam vesperi in semicupio, & vehementiores flatus & primæ stercoreum cacationes apparuerunt: signa evidentia lethalem viscerum crispationis nondum relaxari, elongari, mulceri. Clysteres die octava primo injecimus ex Ol. Amgyd. Dulc. recenti, vitello ovi, & aqua hordei, qui ingentem, ac horrende fætentem materiem
varii

varii coloris eduxerunt. Laxato itaque circa decimum, dictorum ope remediorum, solidorum viscerum, intestinorumque indignato, contracto, convulsoque; indicationes tunc omnes dirigebamur ad liquidum, putrem nempe viscerum cachochyliam, cujus causa & culpa enormiter, atque fataliter crispatum fuit solidum prædictarum partium, initioque morbi educi non poterat, non laxato prius mitigatoque solido indignato. Tunc igitur per clysteres frequentes, purgantia appropriata, apozemata solutivo-anodina, aquas thermales Villenses Luccenses, aliaque id generis, eductis ingenti copia pravis humoribus horrende fætentibus, optime convaluit optimus adolescens, qui decumbebat in posteriori Area Basilicæ S. Marci, qua tendimus in Capitolium.

Eodem crudeli morbo, iisdemque de causis laborantem illustrem in urbe Jurisperitum nuper feliciter curavi præfata nostra methodo: nempe sanguinis missione per hæmorrhoidas, semicupis, aliisque remediis, & methodo supra recensita. Ætatis erat XL. annorum circiter, facie pallidus veluti aurigine jecinorosus, facile iracundus, studiis maxime deditus, & in omnibus sex rebus non naturalibus minime temperatus. Cum esset liberatus à fatali colica convulsiva,

eductaque fuit ingens pravorum, fætentiumque humorum copia, in dextro hypochondrio, idest in jecore tactu manifestatus est tumor, five jecinoris pleni, maleque affecti indicium: cui debellando malo hodie incumbimus.

Hisce pariter diebus Virginem pulcherrimam xxiii. annorum ætatis, celeberrimi Pictoris octuagenarii nostri amicissimi faustam felicemque filiam, cujus nomen reticeo, crudeli hoc malo repente affectam atque correptam eadem methodo sanavi, five, quod est incredibile, sola sanguinis missione expedire: nam quo tempore exibat sanguis ex aperta vena, eodem prorsus tempore flatu infiniti mittebantur per alvum pedendo. Vomebat quoque & diarrhæa eo actu correpta fuit, vixque finito sanguinis exitu, flatu, vomitu, & diarrhæa propter aperitam venam supervenientibus, statim liberata est à doloribus, & non multo post ab aliis accidentibus, corruptis humoribus ac fætentibus copiose expurgatis. En quomodo sanguinis missio, momento temporis laxat solvitque crispatum, irritatum indignatumque systema solidorum, ve doloris vel inflammationis culpa. Sic sæpe vidi nimium dolentes pleuritides, nullisque remediis cedentem dolorem statim solutum esse applicata dolenti lateri cucurbitula scarificata paulo

paucosque sanguine educto : quo facto & sputum , & sudores , & alia liquida in libertatem posita apparere. Spongia aqua calidâ madens & imbibita in pleuriticis, si pluries in die ante os detineatur , & aura calida inspiretur, fere pro secreto solvit dolorificam inflammatae pleurae , pulmonumque crispaturam. Ex his aliisque id generis exemplis prudens doctusque medicus facile dignoscet, quam magnum vitae discrimen pendeat ab indignatis, crispatis, exsiccatis, contractisque solidis, ut in morbis citatis, in mola convulsiva, similibusque solidorum affectibus notavimus. Nec mirabitur quispiam, si multa tribuam ipse solidis, & magis quam alii omnes ante me fecerunt Medici. Nam quotidiana experientia & patiens, diligensque morborum notatio atque animadversio, ad id credendum me veluti impellunt, & cogunt. Non excludo tamen fluidorum potestatem, ut alias diximus, nam vita in utrorumque mixtione & æquilibrio posita est : & à præfatorum morborum curatione, quam utiles, veluti per analogismum, deduci poterunt indicationes curativæ ad alios morbos singulis in partibus curandos, atque tollendos.

Robur autem omne, vel majori ex parte in movenda animalis machina pendere
magis

magis ab elatere, tono, & energia minimorum, quibus veluti multiplicatis vectibus carneis fibra quælibet, potissimum carnea, componitur, quam à somniata lucta liquidi nervei nitro-sulphurei, inter cætera experimenta nos anatomica monet observatio, facta in prægrandi, & maximæ molis pisce vulgo dicto *Requen*. Hic est incola maris Oceani præcipue ab Insulis Fortunatis ad lineam æquinoctialem & passim in toto Barbarico Oceano invenitur. Tantæ magnitudinis est, ut sæpe integra hominum devorata cadavera in ejus ventre reperiantur. Vires ac robur habet incredibile, maxime vero in cauda. Caro ejus durissima est, lignea ac insipida, ac præ duritie vix dentibus frangi, aut masticari potest. Sed, quod magis admirandum, quodque maxime facit ad rem nostram: necato animali, & cauda rescissa, nec non rescisso capite, corde, omnibusque visceribus, truncus cadaveris tam fortiter & tam vehementer per longum temporis intervallum agitur, convellitur, concutiturque, ut tres vel robustissimi homines vix illum detinere queant. Vndenam, quæso, demortuo trunco tam grande robur sine liquidis, sine spiritibus, sineque visceribus, si fibris innatum elatorem & portentosam oscillationem denegaveris? Id nuper peculiari ad summum Pontifi-

tificem epistola , typis hodie publicata , scripsit illustris Præsul Carolus Thomas Maillard de Tournon Patriarcha Antiochenus , Visitator Apostolicus , cum facultate Legati à Latere ad regna Chinenfium & Indiæ Orientalis à Summo Pontifice missus. Scripsit autem è *Pondiscerio* in tractu Coromandel Indiæ Orientalis die 6. Novembris MDCCIII. Româ vero Orientem versus discesserat die 4. Julii MDCCII per Hispaniam & Canarias Insulas cum pluribus religiosiſ Presbyteris , vulgo dictis Missionariis ; ad investiganda singula , quæ de Catholicis circa Confutii cultum apud Sinas manentibus Romæ obmurmurabantur , quæque longas lites apud S. Sedem longo tempore pepererunt. In eadem epistola nuper , ut dicebam , typis data refertur adesse parvulos pisces in eodem mari , in quo vivit *Requen* piscis , qui ad superficiem maris turmatim volitant ut aves , ob idque à nautis pisces volantes appellantur. Refertur pariter homines longa navigatione reddi scorbuticos , illorumque scorbutum , irritis aliis remediis , statim sanari cum , relicto mari , ad terram veniunt terrenumque aerem respirant & ducunt.

Potentissimi fibrarum elateris , & innatæ energiæ in movendis animalium corporibus , domesticum habemus exemplum Romæ hoc

Decem-

Decembris mense anni MDCCIV. in Juvene Anglo, cui nomen Richardus Goy ætatis annorum xxviii. quique natus est in Insula Thanet in Comitatu Kent, non multis Londino milliariis, atque ob incredibiles, quas possidet, vires Samsonis Angli vulgo nomen obtinuit. Columnam marmoream duodecim palmorum longitudinis & diametri unius palmi cum femisse, fune circa lumbos bene complicato, elevat cum facilitate, sola vi lumborum. Duo equi, quibus ipse forti fune alligatur circa lumbos bene munito & intorto, licet fustibus percutiantur ut velociter currant, ipsum humi sedentem ne loco quidem dimovere valent. Tabulam five scamnum ligneum, quindecim & amplius palmorum longitudinis dentibus fortiterprehendit & prehensum dentibus alte elevat, & tandem qua vult projicit. Plura hujus generis certe admiranda virium exempla nuper præbuit Romæ magna cum populi frequentia & admiratione, majori tamen cum utilitate sui, atque lucro non exiguo. Altus est corporis staturâ, quadratus ac veluti athleticus, flavis capillis, musculorum vero duritie, potissimum circa articulos, admirabili præditus: ita ut si quis eum contrectet prope articulationem femoris cum tibia in posteriori eorum parte, marmor aut ferrum

contrectare, non vero carnem videbitur. Hujusmodi vires à puero sibi sensim crescere animadvertit. Soror ejus, aliique consanguinei in ratione virium multa etiam efficiunt admiranda. Ex hac rara & incredibili fibrarum, potissimum circa genu, & in aliis quoque musculis duritie, facile concludo robur ejus ingens non tantum à liquidis nitro-sulphureis pendere, quantum ab innato fibrarum robore, crispatura, tensioneque elastica, quæ continuo athletices & exercitationis circa staticam usu multo fortior redditur atque potentior: cum de reliquis, quæ spectant ad victum sobrius sit, & in usu vini generosi moderatus, moderatus pariter in usu calidorum, à quibus vires in debilibus augeri observamus, aut credimus. Quod vero præ cæteris ad vinum pertinet, domi meæ mihi nuper narravit usu vini generosi, vel potius abusu debiliorem se sentire, quam cum eodem aut abstinet, aut utitur temperate. En quomodo ad præconceptam fibrarum intentionem, fortemque ac systalticam earum oscillationem singula motus phænomena debite accommodantur, ac diriguntur.

Pateat itaque, quod hætenus probavimus, summam esse solidorum potestatem in efficiendis, perpetuandisque motibus tum sanis, tum morboſis corporis animati: non
denc

denegando tamen suam liquidis, quæ pariter magna est, & summum inter singula intercedit æquilibrium. Verum siquidem est solida varie contrahi, aut relaxari, prout liquidum, quod illis fluit ad contactum, fuerit acre, salinum, urens, vel contra oleosum, aqueum, mucilagineum &c. Nam quod piper, aromatica, salina, aut acria; vel contra oleum, aqua, lac &c. faciunt in fibris oris & gulæ, easdem crispando, aut laxando: idem efficiunt, atque perpetuant per universam vasorum, viscerum, partiumque longitudinem, per quas fluunt circulando; idque tamdiu præstant, donec talis ipsorum virtus coercita fuerit; vel in alienam mutata naturam per Medicamenta, quodque hæc in ore efficiunt, per universam quoque vasorum corporis propaginem, fibrarumque seriem efficiunt; ex quo de medicamentorum viribus, & utilitate plures quam utiles deduci possent conclusiones. Aeria, spirituosæ, aromatica &c. fundunt & fermentant liquida; crispant vero, strangulantque solida: unde malorum origo quamplurimum: in quorum curatione solidis æque, ac liquidis prospiciendum. Sic nuper muliercula ætatis annorum xxxv. calido prædita temperamento, ob nimiam humorum acrimoniam, in lepræ Græcorum speciem incidit, cum ingenti mensium suppressione per multum temporis interval-

tervallum: usu decoctionis sudoriferæ à Medico præscriptæ abiit in deterius: ulcera in pedibus cum febricula apparuere. Ipse consului ut unoquoque mane plures aquæ libras cum syr. viol. hauriret, & duceret per urinas, interjectis per intervalla purgantibus syrups. Horum usu remediorum, victusque humectantis & dulcificantis ope, duorum mensium spatio perfecte convaluit, curationeque finita apparuere menstrua magna in copia laxatis usu aqueorum solidis, quæ ante potenter crispabantur ab acrimonia salina liquidorum vitalium, & dicta de crispatura menstruorum fluxum impediabant: quod animadvertant ii, qui singulas menstruorum suppressiones Myrrhatis, acribus, salinis, acutisque aperire contendunt: nullo facto examine temperamenti, ætatis, corporis habitus, toni fibrarum, morborum animi, similibusque, quæ ad medendum bene, scitu credimus necessaria: quæque menstrua aperire volunt Medici per indebita remedia, supprimunt magis, coarctantque, atque in scirrhos cancrasque uteri & mille ejusdem mala præcipitant infelices mulierculas. Habitat hæc muliercula apud novam columnam Consecrationis Antonini Pii patris anno MDCCIII. detectam in Campo Martio ad latus magnæ Curie Montis Citatorii, ut supra disputavimus.

Ex quibus clare deducitur suam etiam

inesse fluidis potestatem in lædendo, quod certe nunquam negavimus. Sed Medicos monebamus, ut in curatione morborum ad solida quoque respiciant, quibus in offendendo maxima vis inest & energia: eoque magis quod fluida morbosa facile corrigi poterunt per remedia intus data, contra vero solida, vel vi morbi, vel ætatis, aut temperamenti aliisque de causis affecta, exsiccataque difficiliter restituuntur. De qua solidorum natura & usu in vita animalium perpetuanda, ut certiores reddamur, observanda quotidie est ægrorum omnium varia cutis, totiusque corporis habitus ad duritiem, aut mollitiem propensio, & inde variæ deduci conclusiones possunt ad rite applicanda remedia, morbosque curandos: & ita procedendo per varias hominum ætates, ætatum singularum cutim, corporisque habitum adnotare decet. Ita nuper observabam cutim senis xcv. annorum ætatis. Habebat in facie rugas morbidas, æquales, non multo elevatas, & quodam veluti oleo leniter per totam faciem oblinitas: color in genis erat tenuiter roseus: odor oris non fætens, sed suavis, color palati rubeus valde, ac veluti scarlatinus. An in omnibus longævis talis status cutis reperiatur observatione continua est addiscendum. De his vero pene divine differentem, ac de stricto & laxo solidorum disputantem, unum inter omnes antepono

pono Cælium Aurelianum Siccensem Africanum vetustissimum Methodicum, quem semper præ manibus habere debent Medici, cum diagnosim historiamque morborum, atque per strictum & laxum curationem admirabiliter tractet, utiliterque. Hæc autem solidorum supra fluida vis, atque energia ex doctrina virium percussionis evidenter deducitur atque probatur, ut libri Borelli de vi percussionis aperte manifestant. Certe enim nisi moveatur cor, pulsare non poterunt arteriæ, etiamsi in iis contineatur sanguis. Cor vero pulsat, quamvis in ejus ventriculis sanguis non adsit, ut in vivisectionibus aperte demonstratur. Primas itaque obtinere videtur solidum supra fluidum, quam contra. Sed de his plura alias animadvertimus.

C A P U T III.

In quo plura examinantur, quæ pertinent ad Vegetationem lapidum: & Analogismum Circulationis maris per viscera terræ ad Circulationem sanguinis per viscera microcosmi.

IN opusculo de vegetatione lapidum, quem typis dedimus, ratione & experimentis probavimus duo esse principia, quæ ad generationem lapidum concurrunt, par-

tem nempe aqueo-terream unam, alteram vero salinam. Aqueo-terrea, vel aquea simplex est principium constitutivum, five materiale, salina vero coagulans & duritiem inducens: quod præ cæteris in lapidibus, & albis marmoribus evidenter observamus. Marmora vero variorum colorum licet principium materiale aquam agnoscant, ut albi lapides, colorem tamen acquirunt à sulphure metallico diversi generis mineralium, aut subterranei, vel submarini boli; duritiem vero à peculiari bitumine congelante, & durefaciente adinstar Ichthyocollæ, ut ibidem fuse demonstravimus. Nostram hanc hypothefin firmabat observatio multigena à nobis aliisque facta Auctoribus circa lapides, quos fere omnes in matricibus suis & prima ipforum origine molles esse infallibili experimento evincitur. Atque in hujus rei confirmationem plures in ea tractatione observationes congeffimus & plura quoque experimenta, quibus fequentia nunc adjungimus, quæ ad hanc usque diem nobis contigit investigare, ac perficere.

Et primo quidem omnia marmora, & lapides dum eruuntur molliora sunt in sua matrice, quam progressu temporis à matrice rescissa & in usum adhibita: excepto lapide Porphyrite, qui ejusdem duritiei est non solum cum matrici adhæret, verum etiam cum ab ea rescissus est. Secundo ex ob-

observatione Lapididarum in lapicidinis Tyburtinis albi lapidis Tyburtini constat, quod si hujusmodi lapis eruatur ad radices montis in plano horizontali vicinorum camporum xx. aut xxx. palmis sub terra esse admodum mollem ac friabilem, & si paulo profundius excavando pergas, aquam sensim erumpere, ac transfudare videbis, & majorem semper in inferioribus esse lapidum mollitiem. Si vero lapides fodias, sive novam caveam incipias circa montis medietatem, vel summitatem versus, profundius excavare poteris lapidum copiam, eosque duriores, nec erumpentes aquas tam facile invenies, nisi cum fodiendo descendas ad profunditatem xxx. palmorum circiter infra planum horizontale campi ad radices montis positi. Hoc idem Tyburtinum marmor molle fuisse in primæva sui origine manifeste deprehendimus anno MDCCIII. in ingenti marmore, ex quo facta est statua sancti Episcopi. In superiori parte dictæ statuæ conclusa & ingenita inventa sunt quatuor magna ferri frustra ponderis sex librarum circiter, quibus veteres Lapididæ ad fodiendos lapides utebantur: cumque in lapicidina remanserint, crescente sensim ac vegetante lapide circumcirca, in eo conclusa fuere: binaque dicti ferri frustra apud nos conservamus. Dicto anno MDCCIII. statuæ omnes marmoreæ supra reliquas porticus

aræ S. Petri Basilicæ jussu summi Pontificis completæ sunt, aliisque adjunctæ, quæ ab Alexandro VII. in area maxima dicti templi supra peramplas columnarum, magnificasque porticus ab eo extructas fuere collocatæ. Hæc vero frustra ferri inventa sunt in statua S. Episcopi ex parte dextra cum Basilicam ascendimus, & ab amico Sculptore mihi communicata.

In provincia Umbriæ ditionis Ecclesiasticæ celebris est aqua Nuceria ita dicta, quod non longe ab urbe Nuceria nobili fluviolo excurrit. Aqua est magnarum virium in morbis curandis, & humoribus acris ad dulcedinem reducendis. Fundus aquæ albo bolo, sive candida terra constat; ex qua peculiari artificio elicitur verum argentum, sed magna cum impensa, ut fide digni sacerdotes, & oculati testes mihi narrarunt. Eam igitur aquam per argenti mineras excurrere probabile est; hinc eximia sua virtus. A mineralibus itaque imprimi posse matricibus lapidum radios suorum entium, qui postea in lapidibus vigeant, & sese manifestent, ex hoc & aliis id generis experimentis manifesto demonstratur.

A mercatoribus, qui per Indiam peregrinati sunt, audivi terram in qua vegetant adamantes septem annorum spatio quietam relinqui, quibus elapsis adamantes jam productos denuo effodiunt.

Ala-

Alabastrum Cotogninum vulgo *della Majella* in Regno Neapolitano Samnium versus, recens effossum si percutiatur fortiter, picis odore nares ferit, ex quo confirmatur nostra opinio alba marmora & lapides à principio salino indurari, & concrefcere, marmora vero variorum colorum à bitumineo adinstar ichthyocollæ.

A matricibus lapidum vulgarium, veluti per analogismum argumentari poteris ad lapides humanos, qui etiam in sua primæva origine molles sunt ac adinstar cæpæ foliati. Ac præter ea quæ attulimus in citato tractatu, nuper relatum est secto lapide vesicæ in matrona Fanensi in medio lapidis inventum esse ferream acum, quam tribus ante annis deglutierat. Qua vero via, quove artificio acus deglutita à stomacho ad vesicam permearit, speculentur viri in re medica eruditi. Probabile est acum fuisse veluti primum stratum, ac veluti centrum, cui primum hæerere cæperunt prima lapidis stamina, novisque advenientibus aucta in lapidem sensim abiere. In liene viri religiosi ex familia Franciscana Venetiis inventus est nuper officulus spongiosus ponderis undecim drachmarum; qui re vera nil aliud est, quam mollis portio membranea lienis ob salium adventum, & cristallizationem in ossileam sive lapideam duritiem commutata.

Ex his & plurimis aliis id generis experimentis quæ adduci possent, concluditur lapidum materiem mollem ante fuisse, potissimum in matricibus suis, deinde sensim accessione salis, vel bituminosæ ichthiocolle indurescere, adeoque lapides matricibus suis hærentes vegetare, nutriri & crescere. Ad quod obeundum muneris circulationem aquarum maris per viscera telluris ibidem designavimus & argumentis probavimus. Concha maxima telluris, qua universa maris aqua continetur infinita non est, sed limitibus conclusa suis. Unde cum tot perampla flumina multis abhinc millenis annis in illam ingrediantur, nec redundat; necessario deducitur marinam aquam per viscera telluris circulare. Ad circulandum autem cogit ipsam pondus proprium, & aquarum advenientium, pressioque continua superiorum in inferiores. 2. pondus salis ingeniti. 3. pondus aeris superincumbentis. quarto demum pressio globi Lunaris qui terraquæ concentricus est. Harum omnium pressio-num de causa aquæ maris inferiores coguntur superare resistantiam pororum telluris, sicque per viscera terrarum filtrari, donec deposito sale, ubi debent ipsum deponere, ipsæ tandem in formam aquæ dulcis ad planum horizontale telluris ascendant, & in fluminum, rivulorumque formam in mare denuo decurrant.

Sed

Sed ut hujusmodi circuitus aquarum per viscera terræ, atque ascensus ad planum horizontale ejusdem, imo supra planum ipsum facile concipiatur; sciendum est pondus aquæ dulcis ad aquam maris falsam, esse ut 8. ad 9. vel, ut alii volunt, ut 50 ad 51. atque adeo aquam dulcem esse falsa levio-rem. Quod ex observatione doctissimi Ca- valerii certo determinatur. Etenim si in fi- stulam vitream duorum crurum aquam dul- cem injicias primo, & mox aquam falsam, dulcis ascendet sensim ad superiora; aqua vero falsa cum est ad libellam in altero cru- re, aqua falsa respectu dulcis se detinet in- fra libellam ejusdem. Quod cum verum sit, aqua maris inferior pressa à superiori pene- trat, dictis de causis, viscera terræ, atque perenni per eam filtratione nutritionem im- pertitur, vegetationem, atque incremen- tum gemmis, lapidibus, mineralibus, aliis- que subterraneis. Quæ vero ab hisce mune- ribus & usibus superflua est aqua maris, deposito sale in inferioribus ac lateralibus, sensim per venas & intercapedines lapidum, terrarumque ascendit ad planum horizonta- le telluris, & ad libellam maris, sicque in formam fluminum, fontium, aut rivulorum jugiter ac perenniter in mare recirculat, ut denuo filtretur, portio vero ratione pe- culiaris impetus subterranei, & constrictio- nis pororum lapidum terrarumque, per quas

subit, ascendit supra libellam maris per miliaris spatium ad colles & montes, datque originem fontibus vivis in montium summitatibus: idque ratione proportionis aquæ dulcis ad falsam modo supradicto. Atque adeo, veluti per compendium, dico aquam maris descendere per viscera telluris, quam friabilem & arenosam suppono, filtrando autem se per eam incidit in marmoream duritiem lapideamque subterraneam terrarum, quam cum facile pervadere nequeat, nec per lineam perpendicularem descendere, cumque continuo pressa sit à superioribus perenniterque advenientibus aquis, angulum efformat, percurritque per lineam parallellam ad Horizontem, usque quo exeat à perpendiculo totius aquæ maris, veniatque sub plano telluris detectæ ab aquis: sicque percurrento sensim elevatur quousque perveniat ad lineam horizontalem, quæ transit per superficiem aquæ maris. Et quando falsa esset talis aqua, uti illa maris, cum pervenit ad lineam horizontalem prædictam inibi quiesceret nec altius attolleretur, quia ad libellam maris perducta jam est. Salsa tamen non est, quia salinam partem in terræ visceribus deposuit, proindeque levior redita ibidem non quiescit, sed altius progrediendo, ac superando lapidum montiumque venas, ac interstitia, tandem ascendit supra maris libellam per milliare & ultra,

tra, atque sic sub rivulorum figura descendendo in mare, circulum perpetuat.

En quomodo fere ad evidentiam mathematicam circulus aquarum maris per viscera terræ comprobatur. Et quadam veluti mechanice non impropria, nec spernenda varii motus maris, variis motibus sanguinis in corpore animato respondent. Quatuor in mari motus observant auctores. Primus est ab oriente in occidentem, secundus à septentrione in meridiem, tertius fluxus ac refluxus communis omni mari, ultimus filtrationis per terræ viscera modo supradictis, ad circulationem aquarum perpetuandam. Sic quodammodo in sanguine quadruplex hic motus observatur. Primus ab oriente cordis in occidentem partium inferiorum, ad quas, præter motum impressum, currit motu innato gravitatis; secundus à septentrionalibus brachiorum & lateralibus pectoris partibus ad meridiem cordis motu quasi horizontali; tertius fluxus ac refluxus communis omni sanguini supra & infra, & ad quoscumque partes progredienti; ultimus filtrationis per viscera & variarum filtra glandularum, ut post filtrationem absoluta humorum depuratione, nutritioneque partium, sanguis denuo ad cor circulando veniat, unde primi motus habuit originem. Qui motus singuli sanguinis singulis maris motibus supradictis quadam peculiari mechanica-

chanice, analogice licet remote, respondent. Sicque in perenni motu positus sanguis vitæ, motusque munia perpetuat, & à quolibet putrefactione, quam stagnando acquireret, immunis evadit.

Nec solum analogismus evidens est inter cursus varios liquidorum microcosmi, & mundi magni, verum etiam in variis liquidorum productionibus novis, fermentationibus, meteororum phasibus, mixtionibus infinitis salium, sulphurum, terrarum, aquarum, spirituumque. Solis enim calore variæ nascuntur fermentationes in terris, & aere, & inde variæ ac perennes generationes, corruptionesque. In subterraneis quoque vi caloris centralis variæ pariter subterraneorum generationes, ac dissolutiones; & inde variæ terrarum facies tam in centro, quam in superficie fiunt, & usque ad orbis terrarum durationem succedent: quod in Theoria sacra telluris demonstravit Cl. Burnetius, sed multo ante ipsum Franciscus Patritius admirabilis ac portentosi vir ingenii in aureis suis operibus. Natus est Clissæ in Dalmatia hic Doctissimus Vir, floruitque tempore Clementis VIII. Pont. Max. in hoc Archilycæo publicus Professor Philosophiæ.

Atque sic variarum fermentationum gratia in terræ visceribus, ac in ejusdem superficie, variæ nascuntur productiones rerum,

rum, ac metamorphoses tam in animalium, quam in vegetabilium, ac mineralium genere. Et pro varia vaporum exhalatione à terræ superficie, variæ oriuntur in nobis quoad salutem & morbos mutationes; & variæ quoque in meteorologicis in aere. Et quoad mutationes præ cæteris attinet, notabilis est illa quæ nostris temporibus in plurimis Italiæ locis regnat ac viget: id est prava aeris constitutio mensibus æstivis, propter quam morbi, febresque malignæ & graves vulgo ex aeris mutatione dictæ nascuntur; idque potissimum in Urbe, in Latio, finitimisque eidem locis, Neapoli & proxima Campania, in Apulia, aliisque nonnullis Italiæ: in quibus si quis æstivo tempore incaute pernoctaverit, geratque pravam humorum apparatus in visceribus, maligna febre ex aeris mutatione corripitur, quæ tum invadendi modo, tum curationis methodo ab aliis malignis maxime differt. Causam hujus pravæ constitutionis aeris, temporibus priscis ignotæ & inauditæ, tribuunt multi pravæ ac peculiari aeris diathesi. Ipse tamen crediderim pendere ipsam à putridis, malignis, corruptisque vaporibus à lino & cannabe exhalantibus, cum eo tempore aqua macerantur in magnis terræ foveis ut ad maturationem, perfectionemque redigantur. Pestiferi enim sunt tales corrupti maceratione lini exhalantes vapores,

Pores & vi caloris solis in aera tracti. Cujus veritatis domestica exempla habentur plurimis in urbibus; in quibus cum linariæ caveæ remotis ex locis in suburbia ductæ essent, morbi statim ex aeris mutatione nati sunt: quod in urbe Hispaniæ nuper evenisse narravit doctissimus Præsul, qui nuper ex Hispania Romam venit; idemque etiam Puteoli eadem de causa accidisse. Cum vero antiquitus ex lino telæ & linteamina non texerentur in usum domesticum, neque etiam linum macerabatur: ac proinde nec pravi ac pestiferi vapores aera inficiebant, qui malignos parerent morbos nobis familiares his temporibus, ob lini usum, macerationemque in aquis supradictam. Sed cur in Italia tantum & in nonnullis solummodo Italiæ locis, non vero in transalpinis talis mutatio aeris ætate observetur, licet ubique gentium linum maceretur, & in usum civilem ducatur? Crediderim pendere id à majori, vel minori climatis caliditate, aut frigiditate. Nam sicuti hyeme in suspectis Italiæ locis nullus est metus febrium ex mutatione aeris, quia frigus depresso tenet, coercitos, enervatosque vapores maleficos; ita in septentrionalibus ob dictam causam minor est eorum activitas, quia majus ibidem frigus, quam in Italia, propter quod deprimuntur, ne lædant. Apud nos vero vi ardentis caloris solis ad extremum activita-

tis

tis gradum exaltati vapores in veneniferam degenerant naturam : sicuti tarantulæ in Apulia æstate tantum modo veneniferæ sunt ob eandem rationem. Et hæc sane magna est Romæ infelicitas, ut ardente Syrio metu febrium ex aeris mutatione, veluti compedibus ligati detineamur in urbe, nec in suburbanis villis possimus rusticare : quia ex villa in qua quis pernoctaverit, si urbem paulo post regrediatur, facile corripietur maligno morbo ex aeris mutatione. Et impossibile in Latio est æstatis tempore necessarium fatigatis mentibus levamen rusticationis usu procurare : quod ad longe atque salubriter vivendum occupatis hominibus est tantopere necessarium. In eadem namque intentione nunquam retinenda mens est; sed, ut docet Seneca, sæpe ad jocos & hilaritatem revocanda. Et revera mihi optime arridet, quod de Scævola narrat Valerius Maximus. *L. Mutius Scævola Augur, ut in rebus seriis Scævola, ita in scurrilibus hominem agebat, quem rerum natura continu laboris patientem esse non sinit.*

Atque hæc sunt, *Hottone* amicissime, quæ mihi differenda tecum erant de variis naturæ effectibus, quos observare potui in Urbe ab anno MDCCIII ad præsentem III Idus Martias : Tibique denuo repetam magnam æstimationem, quam sapientissimus noster Cardinalis Norisius de tuis in re litteraria meritis

ritis semper habebat. Reliquum est, ut me amare pergas, librosque nostros de *Morborum Successionibus*, maximo fane labore & observandi patientia ad finem fere perductos, quamprimum expecta. Vale.

Rome III Idus Martias 1705.

Post conscriptam hanc dissertationem, quæ Authoris nona est ordine, Columna Antonini Pii jussu summi Pontificis evulsa est suo loco & in vicinum forum Curie Montis Citatorii delata, ut splendidiori loco erigatur quam primum. Id autem factum die Veneris XXV Septembris anni MD CCV.

Baglivi, Giorgio

Dissertatio varii Argumenti

Lugdunum Batavorum 1710

Res/Anat. 43#Beibd.1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10912843-5